

Raadstoets jaarrekening 2024

eindversie

A nighttime photograph of a street in Utrecht, showing traditional Dutch architecture and the illuminated spire of a church in the background. A red rectangular overlay box is positioned in the center-right of the image.

Programma:
Economie

1. Opzet van de raadstoets

1. Opzet
2. Samenvatting
3. Doel Raadstoets
4. Opbouw programma Economie
5. Bevindingen Programma Economie
7. Wat heeft het gekost: Financiën en Reserves
8. Stand van zaken rekenkameronderzoek 2022
9. Verbonden partijen
10. Subsidies
11. Indicatoren
12. Welke aanvullende informatie is er?
13. Resultaten vergelijking andere gemeenten
14. Aanbevelingen

Bijlagen:

A: Beantwoording technische vragen 15 april 2025 en 9 mei 2025

B : Notulen gesprek raadsrapporteurs–ambtelijke organisatie 15 april

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

2. Samenvatting raadstoets Economie

Algemeen beeld

Het programma Economie betreft circa 1,4 % van de nominale begroting (€ 27 miljoen op totaal van € 2 miljard) en maakt onderdeel uit van het begrotingsprogramma Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid.

Scope

Scope van de raadstoets is het (deel)programma Economie met doelstelling werknemers/werkgelegenheid. We richten ons dus niet op doelstelling Circulair, Werken of participeren en inkomenszekerheid. Naast de inhoud van het programma hebben wij ook gekeken naar de stand van zaken van het rekenkameronderzoek uit 2022, verbonden partijen, subsidies en indicatoren

Gaat het goed en zijn de doelen behaald?

De voorgenomen activiteiten in de begroting 2024 van het (deel)programma Economie zijn in 2024 voor een belangrijk deel ook gerealiseerd. De jaarrekening is met name activiteitgericht opgesteld en geeft weinig inzicht in de mate waarin doelstellingen en effecten worden bereikt. In 2024 lag het accent op het opstellen van beleidskaders, in 2025 meer accent op de uitvoering. Op diverse punten is sprake van spanning, bijvoorbeeld rondom beperkt beschikbare ruimte voor (betaalbaar) werken, beperkt beschikbare arbeidscapaciteit, netcongestie etc. De markt heeft zijn eigen dynamiek en juist op plaatsen waar spanning optreedt probeert de gemeente Utrecht een rol te spelen. De verantwoording over de risico's kan consistentier plaatsvinden. Bezuinigingen vanaf 2026 leggen grote druk op het op niveau houden van ambities en dienstverlening.

Gemeente Utrecht

In de volgende sheets zullen wij onze bevindingen en aanbevelingen verder uitwerken.

Utrecht.nl

3. Doel raadstoets

- De centrale vraag van de raadstoets is:

Wat is op hoofdlijnen het beeld van de gerealiseerde resultaten in relatie tot het voorgenomen beleid?

- Doel van de raadstoets:

Het versterken van de controlerende taak van de gemeenteraad, waarbij raadsrapporteurs analyseren of 'gedaan is wat is afgesproken' door het beoordelen van de mate waarin de gestelde begrotingsdoelen behaald zijn op basis van een overzichtelijke presentatie van elementen uit de verantwoording (eventueel inclusief andere informatiebronnen).

- Uitvoering raadstoets

De raadstoets bestaat uit het grondig doornemen van begroting, jaarrekening en gerelateerde beleidsdocumenten. Op basis hiervan zijn vragen voorbereid voor de ambtelijke organisatie. Deze zijn in een gesprek tussen de raadsrapporteurs en de ambtelijke organisatie beantwoord. We danken de ambtelijke organisatie voor de zorgvuldige wijze waarop de beantwoording heeft plaatsgevonden. De bevindingen vanuit de documentstudie en het gesprek met de ambtelijke organisatie worden samengevat in deze rapportage.

3. Doel raadstoets

Deelvragen

1. Wat zijn op hoofdlijnen de belangrijkste ontwikkelingen van het programma?
2. Welke doelen zijn er behaald?
3. Welke prestaties zijn er geleverd?
4. Wat heeft het gekost?
5. Welke aanvullende informatie/ onderzoeken zijn er?

De hoofdlijn van de bevindingen en aandachtspunten lichten wij toe in de volgende sheets.

4. Opbouw programma Economie

- **Omvang Programma**

Het (deel)programma Economie heeft circa € 27,8 miljoen aan lasten. Alhoewel er bij het programma een negatief saldo is, levert de Utrechtse economie uiteraard wel inkomsten op. Deze zijn bijvoorbeeld te vinden bij het programma Financiën, onderdeel algemene middelen. Een voorbeeld hiervan is de Onroerende Zaakbelasting (OZB). In het programma Economie zelf zijn de baten € 0,6 miljoen. Dit programma is verantwoordelijk voor circa 1,4 % van de totale begroting.

- **Omvang investeringen**

Er zijn geen investeringen gerelateerd aan dit programma

- **Reserves**

De reserve Werken naar werk, de reserve toeristische stadspromotie, de reserve Ontwikkelmaatschappij Utrecht (OMU) en Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) zijn gerelateerd aan dit programma

- **Risico's**

in de jaarrekening en begroting zijn risico's gedefinieerd rondom na-effecten coronapandemie, netcongestie, laagconjunctuur, krapte arbeidsmarkt, marktomstandigheden etc.

- **Opbouw (deel)programma**

De doelstelling van dit programma is:

Utrecht heeft voldoende toekomstbestendige werknemers en werkgelegenheid die passend is bij de groei van de stad.

4 Opbouw activiteiten/onderwerpen (deel)programma Economie

Nieuwe activiteiten cf begroting 2024:

o.a. evaluatie hotel- en short staybeleid,
Vorbereiden van vergunnen
standplaatsen per 1 oktober 2025,
opstellen beleidsnota arbeidsmarkt,
Actieagenda Utrechtse Economie 2023-
2026,
Opstellen Beleidsnota werklocaties,
raadsmotie 234 tijdelijke horeca en
culturele initiatieven

Afwijkend gerealiseerd t.o.v. begroting:

Kwetsbare winkelgebieden en aanpak
Morgen Mooier Maken

Beëindigde activiteiten 2024

Omscholingsregeling, fonds mismatch,
tegemoetkoming energiekosten,
lokaal economisch fonds

Reguliere activiteiten/onderwerpen cf begroting 2024

Uitbreiding ambtelijke capaciteit t.b.v.
basis op orde,
Evaluatie Regionale Economische
Agenda,
Verkenning aankoop locaties door OMU,
Ondersteuning kwetsbare winkelgebieden,
Locatieprofielen evenementen,
Keurmerk Veilig Ondernemen,
Marktgroepen aanpak,
aanpak inclusieve arbeidsmarkt,
Uitvoering Meerjarenstrategie ROM 2023-
2026,
Wijkontwikkeling via WOM,
Evaluatie ondernemersfonds,
programma's Start ups,
Utrecht International Centre, Regionaal
Talentfonds (via reserve)

6. Bevindingen programma Economie (1)

Nr.	Hoofdlijn bevindingen programma economie
1	Voorgenomen activiteiten op hoofdlijnen gerealiseerd De voorgenomen activiteiten in de begroting 2024 van het (deel)programma Economie zijn in 2024 voor een belangrijk deel ook gerealiseerd.
2	Minder inzicht in bereiken doelstelling In de verantwoording ligt het accent op welke acties in 2024 zijn uitgevoerd. Het antwoord op de vraag welk effect deze acties hebben op het bereiken van de doelstelling is in de jaarstukken niet te vinden. De doelstelling voor het programma “ <i>Utrecht heeft voldoende toekomstbestendige werknemers en werkgelegenheid die passend is bij de groei van de stad</i> ” is niet gerealiseerd. De vraag is aan de orde of deze doelstelling realistisch en haalbaar is geformuleerd. Het kan gezien worden als een “stip op de horizon” Op dit moment zijn er geen heldere indicatoren waarmee in beeld kan worden gebracht of de doelstelling is bereikt of dat er stappen gezet zijn om de doelstelling te behalen.
3	Spanning en knelpunten in het programma Economisch gaat het goed in Utrecht, maar met betrekking tot het programma Economie is op diverse punten sprake van knelpunten: – schaarste aan ruimte voor (betaalbaar) werken terwijl de vraag groot is – krapte op de arbeidsmarkt – netcongestie – geopolitieke spanningen De markt heeft zijn eigen dynamiek. Juist op plaatsen waar spanning optreedt probeert de gemeente Utrecht een rol te spelen met interventies die de spanning verminderen. Door het (deels) ontbreken van integraal beleid over de programma's heen en door de structuur van de markt (bijvoorbeeld stijging bouwkosten en rente), is het voor de gemeente lastig om deze spanning te verminderen. Op bovenstaande punten gaan we in het vervolg nog dieper in.

6. Bevindingen programma Economie (2)

Nr.	Hoofdlijn bevindingen Programma Economie
4	Verhouding tussen “nieuwe” en “oude” economie In het economisch beleid van de achterliggende jaren is er veel aandacht voor nieuwe initiatieven (Nex, nieuwe stad etc.). Daarbij komt dat sectoren met theoretisch geschoolde medewerkers (IT, Finance) vanuit eigen kracht en dynamiek sterk groeien. Vanuit de gemeentelijke organisatie is aangegeven dat het van belang is om naast “de kopgroep”, die zich nu al richt op maatschappelijke meerwaarde, ook aan de meer traditionele economie (“het brede peloton”) voldoende aandacht te geven in het gemeentelijk beleid. De gemeente streeft ernaar dat de Utrechtse Economie een mix is van bedrijven met een verschillende typologie. Dat maakt de Utrechtse economie minder kwetsbaar voor tegenvallers binnen één bedrijfstak en zorgt ook voor diversiteit in de werkgelegenheid en daardoor blijft de stad goed functioneren. De vraag is wel hoe zich dit verhoudt tot de inzet met betrekking tot het aantrekken van bedrijven die passen bij het economisch profiel van Utrecht: “Heart of Health”. Dit is bedoeld als profileringsspeerpunt t.b.v. focus en lobby als aanvulling op de brede basis van bedrijven.
5	Beleidsnota’s en integraliteit van beleid In 2024/2025 zijn een belangrijk aantal beleidsdocumenten op het gebied van economie herijkt. Te noemen zijn de beleidsnota werklocaties (maart 2025 ter inzage), beleidsnota arbeidsmarktbeleid (raadsbesluit mei 2025), inclusieve arbeidsmarkt (Q2 2025), hotel- en short stay beleid. Op het gebied van retail/detailhandel (2012) en horeca (2018) en beleid op het gebied van logies heeft actualisatie niet plaatsgevonden. Op deze 3 onderwerpen ervaren ondernemers en de gemeente soms ook onduidelijkheid en tegenstrijdige regels (zoals de samenloop van hotel en horecavoorziening). Intern is er het voornemen om integraal met team EZ, VTH, Stadsbedrijven hier aan te gaan werken.

6. Bevindingen programma Economie (3)

Nr.	Hoofdlijn Bevindingen Programma Economie
6	Risicobeheersing: In de jaarrekening zijn risico's opgenomen. Bij de raadstoets constateren wij: • dat risico's in de jaarrekening 2024 niet synchroon lopen met de begroting 2024. Bijvoorbeeld. laagconjunctuur, krapte arbeidsmarkt, marktomstandigheden staan wel in begroting maar niet in de jaarrekening. • dat risico's in de actuele beleidstukken en voortgangsrapportages niet zijn doorvertaald in begroting en jaarrekening. In de voortgangsrapportage Actieagenda Utrechtse Economie pag. 27 is de volgende tekst opgenomen: Concluderend: De regio Utrecht heeft het beste ondernemersklimaat van de hele EU, maar deze toppositie staat onder forse druk. Er spelen meerdere uitdagingen tegelijk, zoals ruimtetekort, personeelstekort en netcongestie, die ontwikkelingen belemmeren. Deze uitdagingen (risico's dat beleidsdoelstellingen onder druk komen te staan), zijn m.u.v. netcongestie niet opgenomen in de begroting en jaarrekening
7	Bezuinigingen • De aangekondigde bezuinigingen in uitvoeringsbudget in 2025-2026 hebben forse impact op het programma Economie. Aangezien het werk met een klein team wordt uitgevoerd, moeten ambities afgeschaald worden en is er weinig ruimte voor nieuwe initiatieven of het innemen van een koploperpositie vanuit Utrecht. • Ambities zoals meer subsidiegeld voor doorontwikkeling maatschappelijke economie en fondsstorting ROM, inspelen op netcongestie, arbeidsproductiviteit, maatschappelijk relevant/duurzaam ondernemen en beter data- en relatiemanagement, strategisch vermogen moet binnen bestaande kaders worden uitgevoerd. Extra structureel budget van circa € 800K is geschrapt bij de UBA-maatregelen in de Voorjaarsnota 2025. • Het risico is aanwezig dat de ingezette ontwikkeling op basis van aanbevelingen rekenkameronderzoek een achteruitgang in de ontwikkeling laat zien en nieuwe initiatieven ongedaan worden gemaakt.

6. Bevindingen programma Economie (4)

Nr.	Hoofdlijn Bevindingen Programma Economie
8	In programma weinig aandacht voor dienstverlening richting ondernemers In de tekst van begroting en jaarrekening wordt weinig aandacht geschonken aan de dienstverlening richting ondernemers. In de raadstoets is hier verder navraag naar gedaan. Dienstverlening richting ondernemers vindt op verschillende manieren plaats: * Hulp aan bedrijven die zich willen vestigen binnen de gemeente. * Hulp aan ondernemers in de binnenstad over initiatieven die niet via vergunning lopen * Hulp via Ondernemer Centraal voor dienstverlening m.b.t. weerbaarheid/wendbaarheid * Dienstverlening via partijen die de gemeente ondersteunt, zoals de ROM. De ambtelijke organisatie geeft aan dat de dienstverlening van de gemeente over het algemeen wordt gewaardeerd. In het kader van deze raadstoets concluderen wij dat het goed is dat deze dienstverlening er is, maar dat er gezien de beperkte capaciteit het nu niet helder is op welke dienstverlening écht ingezet wordt en om welke reden.
9	Ondernemersfonds (OfU) Het Ondernemersfonds is een belangrijke geldstroom binnen het programma Economie. We merken hierover het volgende op: *In december 2023 heeft de evaluatie plaatsgevonden: <u>evaluatie Ondernemersfonds</u>. *Het betreft een onafhankelijke stichting die wordt gefinancierd vanuit opslag van circa 11% vanuit OZB niet-woningen. Deze opslag loopt via de gemeentelijke begroting, waarna het bedrag in zijn geheel via een subsidie ter beschikking gesteld wordt aan het OfU en in het fonds wordt gestort voor herverdeling van de subsidie door het OfU ten behoeve van de organisaties, verenigingen en ondernemers die de opslag OZB niet-woningen hebben afgedragen. *Monitoring vanuit gemeente vindt op afstand plaats, via jaarstukken, ambtelijk en bestuurlijk overleg *Gemeente heeft geen directe invloed/zeggenschap op besteding gelet op bepalingen in de subsidiebeschikking

Vervolg 9 op volgende pagina.

6. Bevindingen programma Economie (5)

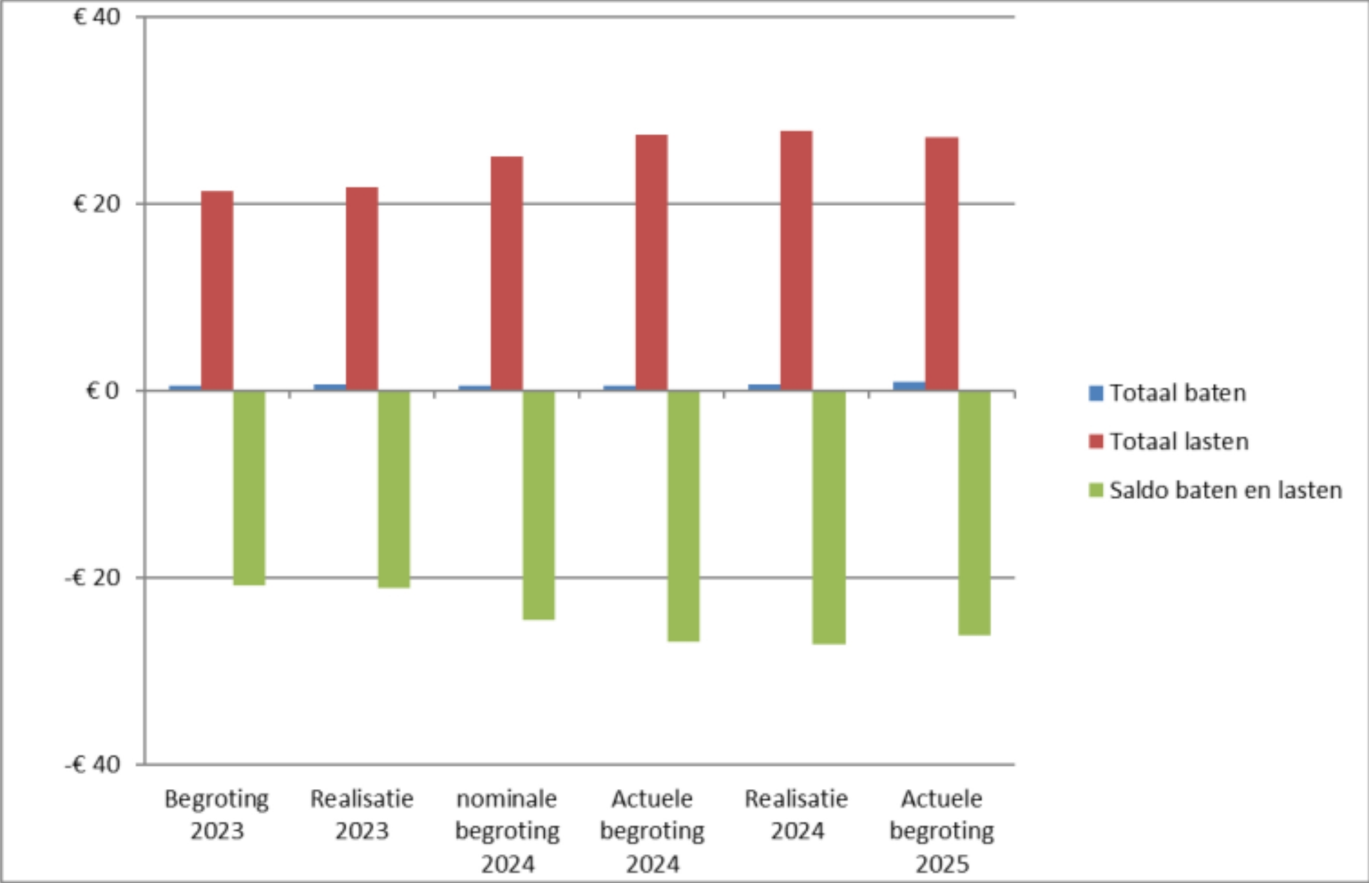
Nr.	Hoofdpijn Bevindingen Programma Economie
	Vervolg 9 *In uitvoeringsovereenkomst is wel opgenomen dat activiteiten niet in strijd mogen zijn met gemeentelijk beleid. * Gemeente draagt via eigen panden (niet-woningen) in bepaald gebied ook bij aan ondernemersfonds voor een bedrag van circa € 100k. Vanuit het onderzoek is aangegeven dat ook hier geen directe sturing gegeven wordt maar dat er wel inspraak is via de gebruikelijke overlegorganen
10	Balans inwoners–arbeidsmarkt staat onder druk * Belangrijk onderdeel van de doelstelling is dat de vraag naar en het aanbod van – werknemers in balans is. Dat is nu nadrukkelijk niet het geval. * beschikbaarheid van voorzieningen als kraamzorg, kinderopvang, onderwijs en ouderenzorg is door krapte op arbeidsmarkt niet vanzelfsprekend. * door tekort aan werknemers kunnen transities (o.a. energie) vertraging oplopen. * te weinig beschikbare werknemers heeft negatieve impact op vestigings- en investeringsklimaat * wanneer een gemeente gezond wil groeien, moet het aantal banen ongeveer een gelijke trend volgen met de groei van het aantal inwoners. De ambtelijke organisatie heeft aangegeven dat Utrecht de komende jaren groeit met circa 100.000 inwoners en het aantal banen dan met circa 70.000 extra banen zou moet groeien. De getallen zijn ontleend aan een onderzoek van de Stec Groep t.b.v. Ruimtelijke Strategie Utrecht. Het is voor de raadsrapporteurs niet duidelijk hoe deze verhouding tussen inwoners en banen verder is onderbouwd.
11	Subsidie winkelgebieden De regeling subsidie winkelgebieden is eind 2024 afgelopen en het beschikbare subsidiebedrag ad € 91.000 is in totaliteit besteed. De verantwoordelijkheid om de aantrekkelijkheid van de winkelcentra te verbeteren ligt nu bij het winkelgebied zelf, waarbij via het ondernemersfonds, initiatievenfonds en Keurmerk Veilig Ondernemen mogelijkheden

6. Bevindingen programma Economie (6)

Nr.	Hoofdlijn Bevindingen Programma Economie
12	Krapte in ruimte voor werk * Kantoren: Utrecht is een aantrekkelijke kantorenstad en zeer gewild bij werkgevers. Omdat nieuwbouw momenteel (door bouwkosten, renteschommeling en netcongestie) zeer complex is, kiezen huurders op dit moment massaal voor bestaande gerenoveerde panden. De trek naar de stad en daarbinnen naar de beste locaties leidt tot schaarste in het beschikbare aanbod en leegstandscijfers ver onder het frictieniveau. * Bedrijventerreinen: Er is disbalans in kwantiteit (74 ha tekort tot 2040) en kwaliteit (specifieke vraag en aanbod). Er zijn nauwelijks meer kavels uitgeefbaar, er is een heel kleine leegstand% van 1,6% terwijl door de ambtelijke organisatie 5% leegstand als “gezond” wordt aangemerkt om voldoende doorstroom mogelijk te maken. Er is ook sprake van verdringing op de markt door kapitaalskrachtige bedrijven mede veroorzaakt door hoge grondprijzen die voor bepaalde sectoren onbetaalbaar zijn. Gemeente probeert via beleidskaders, omgevingsplannen, uitgifte bedrijfskavels bij te sturen.
13	Integratie economie met andere beleidsvelden Het programma / team Economie stuurt actief op integrale aanpak, mede ook omdat er bij Economie een beperkte capaciteit aanwezig is. Afdelingen waar nauw mee wordt samengewerkt zijn: - t.b.v. werklocaties: cultuur en maatschappelijk vastgoed - t.b.v. arbeidsmarkt: Onderwijs, Werk en Inkomen, maatschappelijke ontwikkeling, energie, volksgezondheid - t.b.v. bereikbaarheid: mobiliteit Daarnaast inbreng vanuit economie bij circulair, innovatie en diverse gebiedsontwikkelingen.

7. Wat heeft het gekost? (1)

Programma Economie doelstelling 1 in totaal in de periode 2023–2025:

7. Wat heeft het gekost? (2)

	Nominale begroting 2024	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024
Baten	469	453	586
Lasten	25.004	27.407	27.794
Saldo	-/- 24.534	-/- 26.954	-/- 27.208
Toev. Reserves		4.000	4.000
Totaal	-/- 24.534	-/- 30.954	-/- 31.208

Totaalbeeld

- De baten in dit programma (circa € 0,6 miljoen) betreffen hoofdzakelijk bijdragen aan het International Center vanuit provincie, gemeente Amersfoort, Universiteit Utrecht, en partners en bedrijven in de stad.
- De lasten in dit programma (circa € 27,8 miljoen) betreffen o.a. bijdrage ondernemersfonds (€ 14,8 mln) overige subsidies, bijdragen aan verbonden partijen (o.a. ROM € 1,1 mln). Daarnaast salariskosten ambtelijke organisatie en toerekening overhead
- Alhoewel er bij het programma een negatief saldo is, levert de Utrechtse economie uiteraard wel inkomsten op. Deze zijn bijvoorbeeld te vinden bij het programma Financiën, onderdeel algemene middelen. Een voorbeeld hiervan is de Onroerende Zaakbelasting (OZB).
- De baten zijn grotendeels in lijn met de actuele begroting en afdoende verklaard. Uit het onderliggende detailoverzicht uit de financiële administratie blijken er wel meerdere (technische) mutaties zowel positief als negatief, die elkaar opheffen.

Gemeente Utrecht

De ambtelijke organisatie heeft toegelicht dat de (interne) budgetopzet en interne verrekenmethodes het achterliggende jaar in beweging zijn geweest.

Utrecht.nl

7. Wat heeft het gekost? (3)

Reserves

De mutaties op de reserves in relatie tot dit programma laten het volgende beeld zien:

	Nominale begroting 2024	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024
Onttrekking reserves	0	0	0
Toevoeging reserves	0	€ 4 mln	€ 4 mln
Saldo	0	-/- € 4 mln	-/- € 4 mln

- In het programma in de begroting en jaarrekening is niet duidelijk op welke reserves deze toevoegingen en onttrekkingen betrekking hebben en welke doelstelling hierdoor worden geraakt.
- Gedurende het jaar wordt de raad via de bestuursrapportages geïnformeerd over financiële mutaties. Er is op het gebied van de vorming en inzet van de reserves een belangrijk verschil tussen de oorspronkelijk vastgestelde begroting en de actuele begroting (na bijstellingen). Voor de raad is het belangrijk om ook voldoende aandacht te besteden aan de bijstellingen van de begroting die in de 1e en 2e bestuursrapportage worden voorgelegd.
- De € 4 mln bestaat uit:
 - * Economische ontwikkeling ad € 1,2 mln : reserve Werken naar werk. In de voorjaarsnota 2024 zijn middelen vrijgemaakt voor de reserve Werken naar werk en vervolgens bij de 2e bestuursrapportage toegevoegd aan de reserve t.b.v. Regionaal Talentfonds.

Gemeente Utrechtse Oude Meerd

Economische promotie ad € 2,8 mln: reserve OMU. In het coalitieakkoord 2022–2026 zijn middelen toegekend voor het verdichten en verduurzamen van bedrijventerreinen via de OMU. De middelen zijn gestort in de reserve om in te zetten voor dit doel.

Utrecht.nl

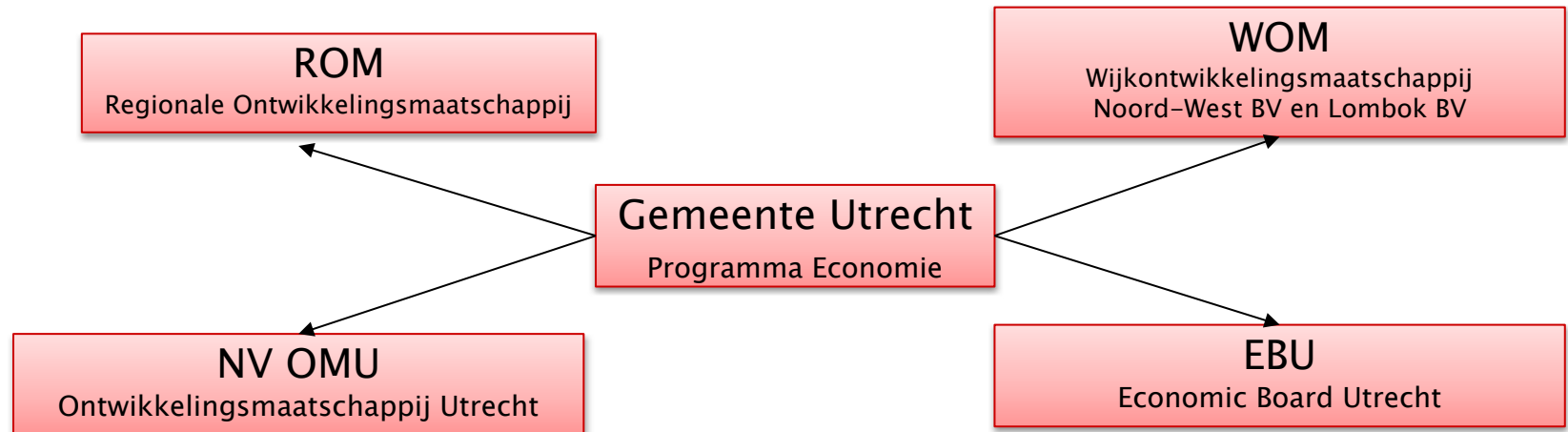
8. Stand van zaken Rekenkameronderzoek 2022 (1)

Nr.	Hoofdlijn Bevindingen s.v.z. Rekenkameronderzoek 2022
1	Rekenkameronderzoek 2022 Economie In 2022 is het rekenkamerrapport 2022 Economie verschenen. <u>Effectiviteit economisch beleid.</u> Bijbehorend raadsvoorstel <u>20220202_Raadsvoorstel_De_balans_opmaken.pdf</u> Hierin zijn ook een aantal aanbevelingen gedaan rondom verantwoording, doelstellingen , inzicht, indicatoren etc. . Op 5 juli 2022 ontving de gemeenteraad de <u>raadsbrief Plan van Aanpak</u>. En op 6 september 2022 is daar door de rekenkamer op gereageerd. <u>Rekenkamerbrief Plan van Aanpak rapport De Balans Opmaken</u>
2	Hoofdlijn stand van zaken aanbevelingen De basis is versterkt o.a. ten aanzien van relatiemanagement, datamanagement en uitvoeringskracht. Daarnaast zijn enkele beleidskaders geactualiseerd. Verdere doorontwikkeling, uitbreiding en inbedding is nog nodig om de basis echt structureel op orde te brengen. Door het lopende bezuinigingstraject is hier wel zorg over. Het risico is dat bij minder beschikbaar budget er weer een achteruitgang in de ontwikkeling te zien zal zijn.
3	Stand van zaken per aanbeveling zie volgende pagina

8. Stand van zaken Rekenkameronderzoek 2022 (2)

Nr.	Aanbeveling		Toelichting
1	Een samenhangend overzicht op te stellen van de gemeentelijke inzet.		Actieagenda en jaarlijkse voortgangsrapportage
2	Concrete en voor de gemeenteraad controleerbare doelen op te stellen (..)		Zie 1, de doelen zijn al wel in beleidsnota's opgenomen, maar nog niet vertaald in de P&C cyclus (o.a. begroting)
3	Meer inzicht te bieden in de besteding van tijd en geld aan de opgave		Zie 1, specifiek monitoring; wordt ook aan gewerkt via jaarplan vanaf 2026
4	Te evalueren of genomen maatregelen en ingezette instrumenten effectief zijn, t.b.v. keuzes voor de toekomst		Meerdere beleidsinstrumenten en maatregelen zijn geëvalueerd en op basis daarvan zijn keuzes gemaakt voor de toekomst. Het betreft o.a. evaluaties van: OfU, WOM's, omscholingsregeling, LEF, energiecompensatieregeling etc.
5	Het gebruik van informatie over de economie te structureren (...) t.b.v. beleidskeuzes, monitoring, evaluatie en verantwoording		Er is geïnvesteerd in terugkerend economisch onderzoek en datamanagement. Paragraaf Economie in de Utrecht Monitor is uitgebreid. Daarnaast geeft NEx-meting een beeld van de staat van de stad
6	De verbinding binnen en buiten de opgave te verbeteren (...) t.b.v. meer inzicht in de ontwikkelingen en helder economisch profiel.		Er is geïnvesteerd in relatiebeheer met interne en externe stakeholders. Beleidsnota's afgestemd, jaarlijks event over de nieuwe economie voor ondernemers en onze samenwerkingspartners. Met de EBU en Utrecht Marketing profiel aangescherpt naar Utrecht, Heart of Health.
			Accountmanagement moet gemeentebreed worden opgepakt en relatiebeheer (binnen programma Economie) blijft een aandachtspunt

9. Verbonden / gerelateerde partijen

Nr.	Hoofdlijn bevindingen verbonden partijen
1	Bestuurlijk en financieel belang Bij verbonden partijen is er sprake van een bestuurlijk en financieel belang. Dit is aan de orde bij ROM en WOM. Bij NV OMU en EBU is er formeel juridisch gezien geen bestuurlijk belang, hier is sprake van een subsidierelatie. Het EBU maakt nu nog onderdeel uit van het programma “Betrouwbare Overheid” maar wordt binnenkort overgeheveld naar het programma Economie.

9. Verbonden Partijen (2)

Nr.	Hoofdlĳn Bevindingen Verbonden partijen
2	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) * Deze organisatie levert een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van de economische agenda. De instrumenten om hieraan sturing te geven zijn in opzet aanwezig (jaarplan, voortgangsrapportages, jaarverslag). De rol van de raad bij deze sturingsmomenten is tot op heden beperkt geweest tot de inbreng voor de meerjarenstrategie. * De ROM beschikt over fondskapitaal waarmee (o.b.v. co-financiering) wordt geparticipeerd in start-ups. Doelstelling is dat het een revolverend fonds is waarbij fondskapitaal weer wordt teruggestort als het bedrijf succesvol is gegroeid, zodat het geld weer bij nieuwe participaties kan worden ingezet. Gelet op de beperkte bestaan van de ROM (5 jaar actief) is er nog geen sprake van een revolverend karakter. * In het kader van de bezuinigingen is er vanaf 2026 sprake van een gedeeltelijke afbouw van de exploitatiebijdrage.
3	Ambtenaren op persoonlijke titel in Raad van Commissarissen. Bij WOM Lombok en WOM Noordwest zitten ambtenaren op persoonlijke titel in de RvC. Zij worden door de gemeente Utrecht voorgedragen en benoemd. Bij beëindiging van dienstverband zouden ambtenaren formeel RvC lid kunnen blijven. De gemeente vindt het aanblijven van RvC leden na beëindiging dienstverband terecht onwenselijk en wijst in goed overleg een ander RvC lid aan. Een goede scheiding van rollen en verantwoordelijkheden is van groot belang. De gemeente volgt hier de handreiking van het ministerie van BZK. Bij de lopende actualisatie van de nota Verbonden partijen wordt het beleid rondom benoeming van ambtenaren op toezichthoudende functies heroverwogen, omdat onderkend wordt dat hier risico's mee gepaard gaan.
4	Beperkt inzicht In de jaarrekening wordt een overzicht gegeven van de verbonden partijen, maar in de feitelijke doelen/activiteiten in het betreffende jaar, de ontwikkelingen, risico's, begrote en werkelijke geldstromen etc. wordt niet of nauwelijks inzicht geven. Daarom is het voor de raad moeilijk om hierop te sturen via de P&C cyclus.

10. Subsidies

Nr.	Hoofdpijn Bevindingen Subsidies
1	Goed inzicht in subsidiestromen per programma Het is positief dat de jaarrekening inzicht geeft in de subsidie-relaties per programma inclusief de begrote en werkelijke subsidiestroom
2	Toetsing of subsidies bijdragen aan doelstellingen beleid Het is bij subsidies van belang dat activiteiten daadwerkelijk bijdragen aan de doelstelling van voldoende toekomstige werknemers en werkgelegenheid. Subsidie-aanvragen worden hier ambtelijk op getoetst en de kaders zijn opgenomen in verschillende subsidieregels. Er is sprake van 4-ogenprincipe door 2 beleidsadviseurs. Bij subsidies in het programma Economie is er een verhoogd risico op staatssteun (gelet op mogelijke invloed concurrentiepositie bedrijven). Hiervoor is een specifiek juridisch team wat staatssteuntoetsen uitvoert.
3	Subsidie ondernemersfonds De belangrijkste subsidie betreft het Ondernemersfonds (begroting € 12,4 mln, realisatie € 14,8 mln, overschrijding € 2,4 mln). Aanvragen voor het Ondernemersfonds worden door de stichting OfU en haar bestuur getoetst op vooraf vastgestelde kaders en of deze bijdrage aan de economische vitaliteit van de stad. Het verschil tussen het begrote en gerealiseerde bedrag voor OfU heeft te maken met een nacalculatie die plaatsvindt op basis van de werkelijke ontvangen OZB-inkomsten niet-wonen (bij begroting prognose, later wordt OZB definitief vastgesteld). Dit komt niet ten laste van de begroting van de gemeente Utrecht. Zie verdere toelichting ondernemersfonds paragraaf 6 nr. 9)

11. Indicatoren

Nr.	Hoofdlijn bevindingen indicatoren
1	Indicatoren in de jaarrekening 2024 De indicatoren in de jaarrekening 2024 laten het volgende zien: • Het aantal banen in 2024 is met circa 14.000 toegenomen. Vanaf 2020 zijn er in Utrecht meer banen dan beroepsbevolking (15–75 jaar) • Het aantal bedrijfsvestigingen in 2024 (58.380 vestigingen) steeg met 5%. In deze vestigingen zijn ook de vestiging met 1 werkzame persoon (ZZP–er) opgenomen. • De netto arbeidsparticipatie is in de periode 2022–2024 stabiel op circa 77%
2	Noodzaak voor nieuwe indicatoren De huidige indicatoren in de begroting en jaarrekening geven niet tot nauwelijks inzicht in het bereiken van de doelstellingen in het programma Economie. In 2025 worden relatief veel beleidsnota's geactualiseerd, waarbij ook nieuwe indicatoren zijn geformuleerd. Het is belangrijk dat de belangrijkste indicatoren een plaats krijgen in de P&C documenten van de gemeente, zodat de ontwikkeling jaarlijks gevolgd kan worden. Daarnaast is het van belang, gelet op de spanning op arbeidsmarkt en de lange termijn doelstelling van de gemeente, dat er een goed onderbouwde doelstelling en indicator wordt ontwikkeld ten aanzien van de verhouding tussen groei van inwoners en groei van banen.
3	Geen indicator over ervaring/tevredenheid van ondernemers Er wordt weinig meting gedaan naar de ervaringen vanuit ondernemers met de gemeente Utrecht en de tevredenheid over de dienstverlening inzake economie. Het meest recente onderzoek hiernaar, betreft het rekenkamerrapport uit 2021–2022 waarbij ondernemers in dat onderzoek werden bevraagd hoe ze naar de gemeente als geheel kijken.

12. Welke aanvullende informatie is er?

Relevante beleidskaders (link naar beleidsdocumenten)

- [Regionale Economische Agenda Utrecht 2020–2027](#)
- [Beleid tijdelijk verblijf \(short stay\) en bijstelling hotels](#)
- [Ontwikkelingskader Horeca Utrecht 2018](#)
- [City Deal Health Hub](#)
- [Perspectief Toerisme 2020 – Live like a local](#)
- [Bedrijventerreinenstrategie Utrecht 2012](#)
- [Ontwikkelingskader detailhandel](#)
- [Hotelnota](#)
- [Raadsvoorstel Beleidsnota Arbeidsmarkt.pdf \(2025\)](#)
- [Werklocaties: Nieuw beleid voor plekken voor werk | gemeente Utrecht \(2025\)](#)

Relevante raadsbrieven / monitors

- [\(Raadsbrief Voortgangsrapportage Actieagenda Utrechtse economie – U-reka Gemeente Utrecht\).](#)
- [Evaluatie ondernemersfonds \(Document Viewer – U-reka Gemeente Utrecht\).](#)
- [www.waarstaatjegemeente.nl en specifiek Dashboard – Gemeentefinanciën – Utrecht](#)

Voor verdere achterliggende stukken verwijzen wij naar de tekst van het programma Economie in de jaarstukken 2024

13. Resultaten vergelijking andere gemeenten

Nr. Hoofdlijn bevindingen vergelijking andere gemeenten

- 1 Utrecht lijkt relatief weinig uit te geven voor het deelprogramma Economie. Via www.waarstaatjegemeente.nl en specifiek Dashboard – Gemeentefinanciën – Utrecht zien we het volgende beeld: (Utrecht € 78 per inwoner per jaar, gemiddeld € 88 per inwoner per jaar)

Lasten (voor mutatie reserves) - Utrecht, € per inwoner

	Bestuur	Veiligheid	Verkeer & vervoer	Economie
Utrecht	792	202	375	78
Nederland	738	146	270	88

Voor de G4 gemeenten (Grootteklasse > 300.000 inwoners) liggen de uitgaven voor economie per inwoner nog substantieel hoger op € 163 per inwoner in 2024. Utrecht blijft daar met € 78 per inwoner dus ver op achter.

2 Verschillen met andere gemeenten

- Soms andere accenten t.a.v. sectoren die gestimuleerd worden
- Andere accenten in dienstverlening: Utrecht heeft relatiebeheer voor bedrijven niet afzonderlijk georganiseerd, maar gecombineerd met inhoudelijk beleidsadviseurs
- Andere G4 gemeenten hebben meer middelen hebben om te investeren in bijv. hun Regionale Ontwikkelingsmaatschappij of specifieke subsidieregelingen voor innovatie.
- Utrecht werkt intern meer samen met organisatie-onderdelen bijv. met W&I t.a.v. ondernemersdienstverlening (OC).

14. Aanbevelingen (1)

1. **Geef in jaarrekening meer inzicht in het bereiken van de doelstelling in plaats van alleen op activiteiten te rapporteren.**

In de verantwoording ligt het accent op welke acties in 2024 zijn uitgevoerd. Het jaarrekeningformat is activiteit-gericht opgesteld. Het is lastig om te zien welk effect deze acties hebben op het bereik van de doelstelling. Daarbij komt in het programma ook de spanning die er is op arbeidsmarkt en bedrijvenlocaties minder naar voren.

2. **Besteed in beleidstukken rondom Economie en P&C documenten meer aandacht aan de verhouding tussen “nieuwe” en “oude” economie en ontwikkel hiervoor een indicator**

In het economisch beleid van de achterliggende jaren is er veel aandacht voor nieuwe initiatieven (Nex, nieuwe stad etc.). Het is van belang om inzicht te behouden in de ontwikkeling van zowel nieuwe initiatieven als in ontwikkelingen in de meer traditionele economie.

3. **Maak in overleg met de raad een expliciete afweging rondom de actualisatie van oudere beleidsdocumenten rondom retail/detailhandel en horeca. Besteed in de verdere actualisatie aandacht aan integraliteit van beleid en diversiteit van de verschillende delen/wijken van de stad**

In 2024/2025 zijn een belangrijk aantal beleidsdocumenten op het gebied van economie herijkt. (beleidsnota werklocaties, beleidsnota arbeidsmarktbeleid, inclusieve arbeidsmarkt. Op het gebied van retail/detailhandel (2012) en horeca (2018) en beleid op het gebied van logies heeft actualisatie nog niet plaatsgevonden. Op deze onderdelen ervaren ondernemers en de gemeente tegenstrijdige regels. Daarnaast kan in deze beleidsdocumenten onderscheid gemaakt worden naar de verschillende delen/wijken van de stad (bijv. de binnenstad is anders dan Overvecht).

14. Aanbevelingen (2)

4. Risico-beheersing

Actualiseer de risico-inventarisatie in de begroting op basis van de risico's en uitdagingen (ruimtetekort, personeelstekort, netcongestie etc.) die in recente beleidsdocumenten/monitors aan de orde komen en laat de risico's in de jaarrekening synchroon lopen met de risico-inventarisatie in de begroting.

5. Maak een impactanalyse van de bezuinigingen op het programma Economie

Maak als onderdeel van de bezuinigingsopgave 2025–2026 een impactanalyse om verdere keuzes rondom een evenwichtig economisch beleid te waarborgen, waarbij de “basis op orde–ambitie” in stand blijft, er aandacht is voor de verhouding tussen “nieuwe” en “oude” economie, de verhouding tussen groei van inwoners en arbeidsmarkt en daarnaast voldoende aandacht besteed kan blijven worden aan knelpunten in bedrijfshuisvesting en winkelgebieden.

6. Ontwikkel een lange-termijn strategie om groei inwoners en arbeidsmarkt met elkaar in balans te houden

De ambtelijke organisatie geeft aan (op basis van eerder onderzoek t.b.v. Ruimtelijke Strategie Utrecht) dat Utrecht de komende jaren groeit met circa 100.000 inwoners en dat de stad met circa 70.000 extra banen moet groeien. Gelet op aanwezige knelpunten en risico's is dit een ambitieuze opgave. Het opstellen van een lange termijn strategie, met een goede onderbouwing van cijfers en gebaseerd op een integrale programma-overstijgende aanpak is hierbij een belangrijk hulpmiddel

14. Aanbevelingen (3)

7. Besteed in programma Economie meer aandacht aan de dienstverlening richting ondernemers

De dienstverlening aan ondernemers is een belangrijke activiteit in het programma Economie, maar blijft nu onderbelicht in de begroting en jaarrekening. Het is niet helder op welke punten (bijv. sectoren of groepen ondernemers) gefocust wordt.

8. Vergroot het inzicht in de verbonden partijen per programma

In de jaarrekening wordt een overzicht gegeven van de verbonden partijen, maar in de feitelijke activiteiten in het betreffende jaar, de ontwikkelingen, risico's, begrote en werkelijke geldstromen etc. wordt niet of nauwelijks inzicht geven. Daarom is het voor de raad moeilijk om hierop te sturen via de P&C cyclus

9. Inzicht in mutaties reserves

Geef per programma inzicht gegeven in toevoegingen en onttrekkingen t.a.v. reserves en maak inzichtelijk op welke reserves en op welke doelstelling dit betrekking heeft

10. Ontwikkel een nieuwe set aan indicatoren die aansluit op de beleidsdoelstellingen

De huidige indicatoren in de begroting en jaarrekening geven niet tot nauwelijks inzicht in het bereiken van de doelstellingen in het programma Economie. In 2025 worden relatief veel beleidsnota's geactualiseerd, waarbij ook nieuwe indicatoren zijn geformuleerd. Het is belangrijk dat de belangrijkste indicatoren een plaats krijgen in de P&C documenten, zodat de ontwikkeling jaarlijks gevolgd kan worden. Geef specifiek aandacht aan een indicator die de tevredenheid over dienstverlening aan ondernemers in beeld brengt.

Bijlagen

Bijlagen raadstoets Economie 2024

1. Beantwoording technische vragen
ambtelijke organisatie 15 april en aanvulling
9 mei
2. Notulen gesprek raadsrapporteurs–
ambtelijke organisatie 15 april 2025

Bijlage 1: Beantwoording gestelde technische vragen raadstoets

Er zijn veel vragen gesteld en deze zijn via een schriftelijke beantwoording en mondelinge toelichting op 15 april 2025 adequaat beantwoord. De aanvullende vragen zijn op 9 mei beantwoord.

Bijlage 2: Notulen 15 april 2025

Notulen gesprek raadsrapporteurs met ambtelijke organisatie.